

1986, 30. dubna – Sdělení VONS č. 518 „Jaroslav Švestka odsouzen“ o hlavním líčení u Krajského soudu v Českých Budějovicích s Jaroslavem Švestkou a jeho odsouzení pro trestný čin podvracení republiky k nepodmíněnému trestu odnětí svobody a k ochrannému dohledu po propuštění z výkonu trestu.

Dne 28. dubna 1986 projednával senát Krajského soudu v Českých Budějovicích za předsednictví JUDr. Jana Bláhy obžalobu krajského prokurátora, zastupovanou Pavlem Pilným, v trestní věci proti Jaroslavu Švestkovi, nar. 20. 4. 1942, dřevorubci, přechodně bytem v Protivíně, B. Němcové 739.¹ J. Švestka byl shledán vinným trestným činem podvracení republiky podle § 98 odst. 1 trestního zákona a byl mu uložen nepodmíněný trest odnětí svobody v trvání dvou let, po odpykání tohoto trestu pak tříletý ochranný dohled.²

Rozsudek nenabyl dosud právní moci, obžalovaný se hodlá odvolat.³

Podvracení republiky se měl J. Švestka dopustit tím, že sepsal literární práci (jde o fragment v rozsahu 126 stran, postihující období leden až červenec 1984) „Orwellův rok“,⁴ v níž konfrontuje Orwellovu varovnou vizi a realitu roku 1984 a v níž si podle obžaloby „zvolil za terče hrubých útoků zejména socialistické zřízení našeho státu, státní a stranické představitele naší republiky a SSSR, KSČ a její členy, orgány Státní bezpečnosti a VB, Sovětský svaz a spřátelené země (zde je dále uváděno jmenovitě Mongolsko a Libye – pozn. VONS)“, a že opis průběžně zasílal do NSR svému příteli, českému emigrantovi.⁵ Obžaloba se zjevně záměrně vyhýbá zjištění, zda alespoň část písemností byla do zahraničí skutečně doručena.

J. Švestka byl od září 1984 dva měsíce držen ve vazbě, tehdy s obviněním z trestného činu poškozování zájmů republiky v cizině (§ 11[2] tr. z.). (Viz naše sdělení č. 401.)⁶ Teprve později bylo jeho počínání překvalifikováno podle přísnějšího – a co

do skutkové podstaty vágnějšího – ustanovení podle § 98 tr. z.⁷ Návrh obhájce na odročení hlavního líčení, aby mohla být obhajoba přehodnocena vzhledem k této nové právní kvalifikaci, soud zamítl. Na protest proti tomuto rozhodnutí odmítl obžalovaný před soudem vypovídat.⁸

Na začátku hlavního líčení soud bez jakéhokoliv bližšího vysvětlení vyloučil veřejnost a povolil, aby se jednání účastnili dva důvěrníci Jaroslava Švestky – jeho manželka a přítel.⁹ Rozhodnutím o vyloučení veřejnosti soud zjevně porušil zákon: z okolností případu je totiž zřejmé, že připuštěním veřejnosti (šlo asi o tři přátele obžalovaného) by nebylo ohroženo státní, hospodářské nebo služební tajemství (žádné se ve věci nevyskytuje), nebyl by ohrožen ani nerušený průběh jednání a zjevně by nemohla být ohrožena ani veřejná mravnost. (Jiné důvody k vyloučení veřejnosti čs. trestní řád nezná.) Nezákonnému vyloučení veřejnosti odpovídá i nezákonné vedení hlavního líčení. První otázka obhájce obžalovaného, kterou obžalovanému položil, zněla: „Jak dlouho a kdy jste psal Orwellův rok?“ Předseda zabránil zodpovězení otázky tím, že napomenul obhájce (ustanovenému ex offio), aby se držel věci. Obžalovaný na to reagoval prosbou, aby mu obhájce už další otázky nekladl. Příznačné rovněž je, že před soudem nevystoupil žádný svědek, všechny svědecké výpovědi se četly v té formě, v níž ji zapsali v přípravném řízení vyšetřovatelé Státní bezpečnosti.

Nakolik lze soudit podle obžaloby, je odborné vyjádření Filozofické fakulty UK, vypracované doc. dr. M. Hilským, CSc., velice zdrženlivé. Zařazuje Orwellovo dílo do příslušného literárního kontextu a tvrdí, že „jeho smyslem není očernit nějaký tehdy existující společenský systém“.¹⁰ Zato znalecký posudek doc. dr. Miroslava Kaly, CSc. se zdá být vysloveně denunciační: kromě nebožtíka Orwella a zjevného zločince Švestky doporučuje pozornosti soudu ještě další spisovatele, jmenovitě Škvoreckého, Mlynáře a Havla. Za čistě účelové je nutno pokládat poměrně vysoké hodnocení literárních kvalit Švestkovy práce, o níž se hovoří jako o díle, které by mohlo být „vydáno na Západě“ – jen tak lze totiž vykonstruovat alespoň pomyslnou možnost závažného trestného činu proti republice.¹¹ Návrh obhajoby na slyšení znalce

dr. Kaly byl zamítnut. Pokud obhajoba formulovala svůj návrh na výslech znalce jako nesouhlas s pouhým čtením jeho posudku, byl opět porušen zákon, který pouhé čtení znaleckého posudku bez souhlasu obžalovaného nepřipouští. Po vynesení rozsudku předseda senátu oznámil usnesení soudu o tom, že Jaroslav Švestka se bere do vazby;¹² po jeho slovech nasadili příslušníci SNV Jaroslavu Švestkovi v soudní síni pouta a odvedli ho; pravděpodobně je ve věznici ministerstva spravedlnosti v Českých Budějovicích.

Není mnoho co dodat, fakta mluví sama. Opět jednou má občan tohoto státu strávit dva roky ve vězení pouze na základě toho, že si dovolil svůj odlišný a kritický názor literárně vyjádřit, přičemž nebylo dokázáno ani to, že by svým dílem někoho skutečně seznámil. Jde tedy paradoxně o „myšlenkový zločin“ v původním orwellovském smyslu. Jaroslav Švestka bude podroben ochrannému dohledu, jehož smyslem je zabránit opakování trestné činnosti: v tomto případě budou tedy orgány VB bdít nad tím, aby se J. Švestka nadále neopovažoval kriticky myslet či dokonce své názory vyjadřovat písemně.

Informace o Chartě 77, r. 9, 1986, č. 7, s. 5–6.

POZNÁMKY

¹ Senát byl složený z předsedy JUDr. Jana Bláhy, soudce z povolání JUDr. Josefa Chromého a soudců z lidu Emilie Bláhové, Františka Jana a Františka Stropka.

Bližší informace o průběhu hlavního líčení viz v protokolu o hlavním líčení u Krajského soudu v Českých Budějovicích uloženém in: KS v Českých Budějovicích, soudní spis k případu J. Švestky (spis. zn. 1 T 13/85), uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 8 Rt 9/91; též text J. Švestky „Poznámky k hlavnímu líčení u Krajského soudu v Českých Budějovicích dne 28. dubna 1986“ sepsaný 16. 6. 1986, LP, Sb. VONS, inv. č. 303, sign. II/14, kart. 49; také text „Dělník Jaroslav Švestka odsouzen“ o soudním jednání s J. Švestkou u Krajského soudu v Českých Budějovicích, tamtéž, sign. IV/2, kart. 49

O Švestkově případu a rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích referoval mj. článek „Perzekuce“ publikovaný in: *České slovo* 32, 1986,

- č. 5, s. 3; článek Oty Filipa „Waldarbeiter Jaroslav und der real existierende Orwell“ in: *Die Welt*, 20. 5. 1986.
- ² Rozsudkem Krajského soudu v Českých Budějovicích z 28. 4. 1986 byl Švestka odsouzen k dvouletému nepodmíněnému odnětí svobody se zařazením do první nápravně výchovné skupiny a následnému tříletému ochrannému dohledu a propadnutí psacího stroje a některých písemností. Rozsudek je uložen in: KS v Českých Budějovicích, soudní spis k případu J. Švestky (spis. zn. 1 T 13/85) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 8 Rt 9/91; též LP, Sb. VONS, inv. č. 303, sign. I/7, kart. 49; rozsudek byl publikován in: ŠVESTKA, Jaroslav: *Orwellův rok*, red. K. Volková – D. Havránek – J. Gruntorád, Praha 2013, s. 293–301.
- ³ Švestka sám dne 25. 5. 1986 a dne 26. 5. 1986 prostřednictvím svého obhájce Vladimíra Trojáčka podal odvolání, proti rozsudku se rovněž odvolala jeho manželka Jitka Švestková 26. 5. 1986. Odvolání jsou uložena in: KS v Českých Budějovicích, soudní spis k případu J. Švestky (spis. zn. 1 T 13/85) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 8 Rt 9/91.
- ⁴ Strojopis textu „Orwellův rok“ s ediční poznámkou Daniela Havráнка k textu jsou uloženy in: LP, Sb. VONS, inv. č. 303, sign. II/11, kart. 49; výňatky z textu „Orwellův rok“ obsahoval článek „Za co, soudruzi, za co?“ in: *Západ*, 1987, č. 4 (srpen), s. 1–3.
- ⁵ Celá citace z obžaloby pro trestný čin podvracení republiky podané na J. Švestku krajským prokurátorem v Českých Budějovicích JUDr. Ivanem Slivkou 28. 12. 1985 zní: „[...] v období od ledna do července roku 1984 v Protivíně, okres Písek, zpracoval v několika strojopisných vyhotoveních písemnost nazvanou ‚Orwellův rok‘, v níž si zvolil za terče hrubých útoků zejména socialistické zřízení našeho státu, státní a stranické představitele naší republiky a SSSR, KSČ a její členy, orgány Státní bezpečnosti a VB, Sovětský svaz a spřátelené země a uvedenou písemnost všestranně zaměřenou k diskreditaci socialismu v rozsahu 126 stran ve dvojím vyhotovení postupně odeslal v dopisech československému emigrantovi D. Havránkovi do NSR, aby tam mohla být případně publikována“. Obžaloba je uložena in: KS v Českých Budějovicích, soudní spis k případu J. Švestky (spis. zn. 1 T 13/85) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 8 Rt 9/91; též LP, Sb. VONS, inv. č. 303, sign. I/5, kart. 49; obžaloba byla publikována in: ŠVESTKA: *Orwellův rok*, s. 261–267.
- ⁶ Dokument č. 404. K případu Jaroslava Švestky viz dále sdělení VONS č. 535, 554, 566 a 580, dokumenty č. 538, 557, 569 a 583.
- ⁷ Švestka byl původně stíhán na základě usnesení vyšetřovatele odboru vyšetřování Státní bezpečnosti Krajské správy SNB npor. Milana Fichtnera z 18. 7. 1984 pro trestný čin poškozování zájmů republiky v cizině dle § 112 tr. zák., které bylo později překvalifikováno na trestný čin podvracení republiky, bližší informace viz protokol sepsaný krajským prokurátorem

v Českých Budějovicích (v zastoupení prom. práv. Pavlem Pilným) z 5. 4. 1985. Uvedené dokumenty uloženy in: KS v Českých Budějovicích, soudní spis k případu J. Švestky, spis. zn. 1 T 13/85, uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 8 Rt 9/91.

Dne 15. 4. 1986 byla Švestkovi doručena obžaloba v trestní věci podvracení republiky podle § 98, odst. 1 tr. zák. a předvolání k hlavnímu líčení od Krajského soudu v Českých Budějovicích, k tomuto sepsal Švestka několik poznámek, mimo jiné: „*Z toho jsem zmateným, neboť rozdíl celých 14 paragrafů se mně zdá značným. Což bych mohl, pro příklad, být žalován třeba pro znásilnění a odsouzen pro krádež auta? Mohu si při soudu dovolit otázku, zda soud sám má jasno, podle jakého paragrafu mě má soudit? Ovšem – já se přece za této situace nemohu odpovědně připravovat na líčení, především na svoji obhajobu, neboť jsme plný rozpaků*“.

Doručenka obžaloby a předvolání k hlavnímu líčení včetně poznámky J. Švestky k doručence obžaloby a k samotné obžalobě jsou uloženy in: LP, Sb. VONS, inv. č. 303, sign. I/6, kart. 49.

⁸ K tomuto uvedl Švestka do protokolu o hlavním líčení u Krajského soudu v Českých Budějovicích z 28. 4. 1986: „*Obžalobu jsem si přečetl, této jsem nerozuměl a jsem z ní úplně zmaten. [...] Já na další otázky nebudu odpovídat, dokud se nevyjádřím k obžalobě. Já jsem dostal předvolání k soudu i s obžalobou. V předvolance je uvedeno, že se bude projednávat trestný čin dle § 112 tr. zák., já jsem si obžalobu přečetl a z té jsem zjistil, že budu, že jsem stíhán pro § 98 odst. 1 tr. zák. Žádám o odročení hlavního líčení, abych se mohl na hlavní líčení řádně připravit, neboť z těchto zmatků jsem nevěděl, pro co jsem vlastně stíhán.*“ Po poradě s přerušením jednání soud Švestkům návrh na odročení hlavního líčení zamítl s odůvodněním, že nedošlo k poškození práv na obhajobu. Protokol o hlavním líčení z 28. 4. 1986 je uložen in: KS v Českých Budějovicích, soudní spis k případu J. Švestky (spis. zn. 1 T 13/85) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 8 Rt 9/91.

⁹ Bližší informace obsahuje protokol o hlavním líčení u Krajského soudu v Českých Budějovicích dne 28. 4. 1986, tamtéž.

¹⁰ Celá citace z vyjádření k Orwellovu dílu, které vypracoval doc. Dr. Martin Hilský, CSc. 12. 2. 1985 zní takto: „*Závěr: Dílo George Orwella 1984 nezobrazuje žádnou skutečnou existující společnost. Jeho smyslem není očernit nějaký existující společenský systém, ale varovat před tím, aby monstrózní, fantastická vize totálně odlišného světa v románě popsána, nebyla realizována. 1984 tak navazuje na antiutopickou literaturu, v širším smyslu pak na anglickou tradici satiry a alegorie, zvláště pak na černou satiru Jonathana Swifta. Protisocialistický a antikomunistický charakter může mít pouze účelová manipulace s tímto dílem, nikoli román sám. Ani ‚1984‘, ani ‚Zvířecí farma‘ nebyly u nás dosud vydány.*“ Tamtéž.

¹¹ Znalecký posudek vedoucího katedry českého jazyka a literatury na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci doc. PhDr. Miroslava Kaly, CSc. ze 14. 6. 1985 je uložen in: tamtéž.

Jako reakci na seznámení se znaleckým posudkem Miroslava Kaly napsal Švestka 3. 11. 1985 dopis Krajské prokuratuře v Českých Budějovicích, ve kterém proti kvalitě posudku ostře protestoval. K tomuto dopisu Švestka přiložil také vlastní poznámky k výsledku znalce Kaly, který proběhl na Okresní prokuratuře v Olomouci 19. 12. 1985. Dopis je uložen in: LP, Sb. VONS, inv. č. 303, sign. II/13, kart. 49.

- ¹² Švestka sám dne 30. 4. 1986 a prostřednictvím svého obhájce JUDr. Vladimíra Trojáčka podal stížnost proti tomuto usnesení. KS v Českých Budějovicích, soudní spis k případu J. Švestky (spis. zn. 1 T 13/85) uložený jako příloha k rehabilitačnímu spisu, spis. zn. 8 Rt 9/91.